

ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΚΑΘΗΓΗΤΗ κ. ΟΔΥΣΣΕΑ ΖΩΡΑ, ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΗΣ ΚΛΙΝΙΚΗΣ ΧΕΙΡΟΥΡΓΙΚΗΣ ΟΓΚΟΛΟΓΙΑΣ ΠΑ.Γ.Ν.Η., ΠΡΥΤΑΝΗ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ ΠΟΙΟΣ ΕΙΝΑΙ Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΙΑΤΡΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΣΤΗΝ ΙΑΤΡΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ;

Η Ιατρική εκπαίδευση βρίσκεται σε μια μεταβατική φάση αλλαγών και οι Ιατρικές Σχολές ξεκινούν καινοτόμα προγράμματα σπουδών, προκειμένου να ετοιμάσουν τους νέους γιατρούς στο αναδυόμενο σύγχρονο μοντέλο παροχής ιατρικής φροντίδας. Η Ιατρική γνώση σήμερα είναι δεκαπλάσια αυτής που είχαμε 20 χρόνια νωρίτερα και η ευκολία της προσέγγισης αυτής της γνώσης με τη βοήθεια της τεχνολογίας καθιστά τη στείρα απομνημόνευση γνώσεων παρωχημένη. Ο μελλοντικός γιατρός θα αντικαταστήσει το στηθοσκόπιο με ένα τάμπλετ ή ένα κινητό τηλέφωνο που χωράει στην τσέπη της άσπρης μπλούζας. Η παθητική μετάδοση γνώσης με διαλέξεις δεν αποτελεί πλέον τον ιδανικό τρόπο διδασκαλίας. Με μέσα διαδραστικά, οι φοιτητές θα πρέπει να αναπτύξουν δεξιότητες διαρκούς αναζήτησης (διά βίου μάθησης) και ανάλυσης της νέας γνώσης. Επιπλέον οι ασθενείς σήμερα πάσχουν μεν από βαρύτερες νόσους, λόγω και του μεγάλου χρόνου επιβίωσης – ο καρκίνος τείνει να μετατραπεί πλέον σε χρόνια νόσημα – η ενδονοσοκομειακή παραμονή τους όμως έχει μειωθεί σημαντικά και η πλειοψηφία τους αντιμετωπίζεται σε επίπεδο εξωτερικών ιατρείων. Στο άμεσο μέλλον οι ιατρικές αποφάσεις και ο καθορισμός της θεραπευτικής αγωγής θα γίνεται από μια συντονισμένη ομάδα (team based care) και όχι από έναν γιατρό, που με τη βοήθεια της τεχνολογίας θα εφαρμόζει τη βασισμένη σε αποδείξεις τεκμηριωμένη τρέχουσα «νέα γνώση» (evidence based information). Για να ανταποκριθούμε στις αλλαγές αυτές, οι φοιτητές θα πρέπει να εκπαιδευθούν στη σιελόλη και στην ανάλυση της πληροφορίας, σε μεθόδους εφαρμογής της τεκμηριωμένης «νέας γνώσης», ενώ παράλληλα θα πρέπει να αναπτύξουν κλινικές δεξιότητες από το πρώτο έτος σπουδών σε επίπεδο εξωτερικών ιατρείων.

ΣΧΟΛΕΣ ΧΩΡΙΣ ΣΤΕΓΑΝΑ

Με τη χρήση του Διαδικτύου καταργούνται τα στενά τοπικά

όρια των Ιατρικών Σχολών. Κέντρα αριστείας και εξειδικευμένοι Καθηγητές μπορούν να μεταδώσουν τη γνώση και εμπειρία τους με διαδικτυακή διδασκαλία κατόπιν δημιουργίας πρωτοκόλλων συνεργασίας μεταξύ των υφιστάμενων Ιατρικών Σχολών παγκοσμίως. Με αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας ο φοιτητής και ο ειδικευόμενος έρχονται σε επαφή με κορυφαίους εκπαιδευτές του συγκεκριμένου αντικείμενου κερδίζοντας χρόνο και εκμεταλλεύονται πόρους άλλων Ιατρικών Σχολών. Στο προσεχές μέλλον είναι πολύ πιθανό χειρουργικές επεμβάσεις με τη χρήση των ρομπότ να γίνονται με την καθοδήγηση εξειδικευμένων Χειρουργών από μακριά (εγχείρηση Lindbergh), δίδοντας τη δυνατότητα σε φοιτητές και ειδικευόμενους, ενώ βρίσκονται στη χώρα τους, να εκπαιδεύονται. Όλες αυτές οι αλλαγές θα τροποποιήσουν τον μελλοντικό σχεδιασμό των Ιατρικών Σχολών, καθώς και την εκπαίδευση κατά τη διάρκεια της ειδικότητας.

ΤΕΧΝΗΤΗ ΝΟΗΜΟΣΥΝΗ

Εφαρμογές τεχνητής νοημοσύνης στη διδασκαλία και στην εκμάθηση δεξιοτήτων θα επιτρέψουν την εκπαίδευση σε ασφαλές και ήρεμο περιβάλλον. Αυτή η αλληλεπιδραστική διδασκαλία αυξάνει την αυτοπεποίθηση των φοιτητών πριν από την πρώτη επαφή τους με αληθινούς ασθενείς. Με σαφείς στόχους, με τη χρήση των εφαρμογών αυτών οι μελλοντικοί φοιτητές θα απελευθερωθούν από την προκαθορισμένη από πλευράς χρόνου και χώρου επιμόρφωση των σημερινών προγραμμάτων σπουδών και θα προχωρούν βάσει της ατομικής προόδου που σημειώνουν.

Επιπλέον, κατάλληλη χρήση εφαρμογών τεχνητής νοημοσύνης θα βοηθήσει τους εκπαιδευτές που χειρίζονται μεγάλους αριθμούς φοιτητών να εφαρμόσουν προσαρμοσμένη - εξατομικευμένη διδασκαλία ανάλογα με τις ανάγκες και τις αδυναμίες του κάθε φοιτητή.

ΘΕΡΑΠΕΙΕΣ ΒΑΣΕΙ ΓΟΝΙΔΙΩΜΑΤΟΣ

Η εξατομικευμένη Ιατρική φροντίδα θα αποτελέσει ασφαλώς σημαντική βάση πρόληψης, διάγνωσης και θεραπείας, η οποία θα στηρίζεται στη λεπτομερή ανάλυση του γονιδιώματος. Ο ασθενής θα αντιμετωπίζεται ως πρόσωπο και όχι ως μέρος ενός μοιρασμένου πρωτοκόλλου. Ωστόσο, το συγκεκριμένο θέμα είναι εξαιρετικά ιδιαίτερης δυσκολίας στον χειρισμό του, θα πρέπει να γίνεται οργανωμένα από ομάδες ειδικών, υπό την άμεση επίβλεψη των γιατρών. Οποιαδήποτε διαφορετική ενασχόληση με το θέμα σίγουρα θα αποβεί σε βάρος των ασθενών.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ

Βασική στρατηγική για την προώθηση της Ιατρικής εκπαίδευσης στη χώρα μας είναι η εκπαίδευση των εκπαιδευτών. Τα μέλη Δ.Ε.Π. των Ιατρικών Σχολών θα πρέπει να ενημερώνονται για τις τρέχουσες τάσεις, τα εργαλεία και την πολιτική της Ιατρικής βιομηχανίας, ώστε να είναι ικανά να εκπαιδεύουν αποτελεσματικά τους νέους γιατρούς. Είναι επιτακτική η ανάγκη οι Ιατρικές Σχολές να επενδύουν στην εκπαίδευση των μελών τους στις νέες τεχνολογίες.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΓΙΑΤΡΩΝ

Η λύση του «brain drain» δεν είναι το «brain gain», αλλά η στόχευση και η κατάκτηση των ευρωπαϊκών Ιατρικών πανεπιστημίων, νοσοκομείων, κλινικών κ.λ.π. Η Ελλάδα βρίσκεται μέσα στις 10 χώρες του κόσμου που παράγουν την καλύτερη και πλέον ποιοτική Ιατρική εκπαίδευση. Κατατάσσεται μεταξύ χωρών όπως η Η.Π.Α., το Ηνωμένο Βασίλειο, η Αυστραλία, η Γερμανία. Επομένως, πέραν των κενδύλων που εισρέουν στα πανεπιστήμια από την Ευρώπη υπό τη μορφή επιδοτήσεων σε ερευνητικά

έργα, η Ελλάδα δικαιούται να απαιτήσει από την Ευρώπη την οικονομική ενίσχυση όλων των Ελληνικών πανεπιστημίων.

Συνοψίζοντας, τα επόμενα χρόνια στη διδασκαλία των φοιτητών Ιατρικής θα ζήσουμε την εποχή της Ιατρικής προσομοίωσης, της εικονικής και της επαυξημένης πραγματικότητας. Η χρήση των Ιατρικών βιβλίων θα περιορίζεται καθημερινά και θα αυξάνεται αυτή των ηλεκτρονικών βάσεων δεδομένων. Η διδασκαλία εξ αποστάσεως και η χρήση των webinars και των διαδικτυακών μαθημάτων φαίνεται να εξαπλωθεί. Θα καταστεί επιτακτική η, παράλληλα με την Ιατρική κατάρτιση, ανάπτυξη δεξιοτήτων που αφορούν την επικοινωνία με τον ασθενή και την εργασία κάτω από συνθήκες stress. Οι φοιτητές πλέον θα πρέπει να ετεξεργάζονται και να αναλύουν διαδικτυακές πληροφορίες με βάση το συγκεκριμένο πρόβλημα του ασθενούς (problem based learning), ενώ η Ιατρική εκπαίδευση θα γίνεται διαρκώς πιο εξειδικευμένη.

Τα Ιατρικά θέματα είναι από τα πλέον σύγχρονα και τα πλέον εξειδικευμένα. Η λύση του βασίζεται στην πολιτική βούληση και τελικώς εξαρτάται από μείζονες πολιτικές αποφάσεις, που αφορούν το μέλλον όλων μας. Συνεπώς πολιτικοί παλαιών απόψεων και παρωχημένων ιδεολογιών εκ των πραγμάτων αδυνατούν να συλλάβουν και να δώσουν εκείνες τις λύσεις που θα σηματοδοτήσουν μία αναπτυξιακή στρατηγική σε όφελος της Ιατρικής εκπαίδευσης και τελικώς σε όφελος των ασθενών.

* Ο Καθηγητής κ. Οδυσσεύς Ζώρας είναι Διευθυντής της Κλινικής Χειρουργικής Ογκολογίας στο Πανεπιστημιακό Γενικό Νοσοκομείο Ηρακλείου (ΠΑ.Γ.Ν.Η.), Καθηγητής της Ιατρικής Σχολής Κρήτης, μέλος του Δ.Σ. της Ευρωπαϊκής Εταιρείας Χειρουργικής Ογκολογίας (E.S.S.O.), Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κρήτης και το άρθρο του αυτό δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Βήμα» στις 07.04.2018 και ακολουθεί αναρτήθηκε στον ιστότοπο <http://www.tovima.gr/opinions/article?aid=962868>

ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ ΚΑΙ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΜΕΣΑ ΣΤΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ

Όταν δεν έχεις ένδυμα για να εισέλθεις: Επιτάφιος και Ανάσταση, βάζουμε την καλή τη στολή μας για να εορτάσουμε, αλλά ποιά στολή χρειαζόμαστε αλήθεια; *Επιτάφιος* στο Νοσοκομείο Αλεξανδρούπολης: Περιφορά της εικόνας του Επιταφίου με ψαλμωδίες σε όλα τα τμήματα, σε όλους τους θαλάμους ασθενών. Στην Μ.Ε.Θ. ένας ασθενής χωρίς καταστολή, κάνει νόημα με τα μάτια πλησιάζουμε την εικόνα και του βάζουμε το χέρι επάνω (δεν μπορούσε να κινηθεί), δακρύζει... Καθένας τον γολγοθά του... Όλοι με την ελπίδα της Ανάστασης. Εμπειρία ανεπανάληπτη! *Ανάσταση* στο Νοσοκομείο: Ασθενείς με ορό, με καρτσάκι, με πατερίτσες, με πιτζάμες. Μάγειροι με τη στολή μαγειρικής, καθαριστριες με τη ποδιά, εργάτες με στολή μούτζουρωμένη, γιατροί και νοσηλεύτες με άσπρη μπλούζα. Το φως της ανάστασης στα πρόσωπα όλων. Πραγματική Ανάσταση. Εδώ κάθε μέρα τη ζούμε την ανάσταση, την επιδιώκουμε, την περιμένουμε. Να λοιπόν η μόνη στολή που χρειαζόμαστε ίνα εισέλθουμε στον νυμφώνα, στη γιορτή. Η μόνη στολή είναι αυτή της ψυχής, αυτήν χρειαζόμαστε, αυτήν μας προσφέρουν απλόχερα οι άνθρωποι δίπλα μας. «Τόν νυμφώνα σου βλέπω», Σωτήρ μου κεκοσμημένον, και ένδυμα ούκ έχω, ίνα εισέλθω εν αύτῳ, λάμπρυνόν μου τήν στολήν τῆς ψυχῆς, Φωτοδότα, και σώσόν με».

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΣΤΗΝ Π.Φ.Υ. ΘΡΑΚΗΣ ΑΙΤΗΜΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΕΠΙΣΚΕΠΤΡΙΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΓΙΑ ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΘΥΓΙΕΙΝΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΣΤΙΣ ΜΟΝΑΔΕΣ ΥΓΕΙΑΣ ΤΟΥ Π.Ε.Δ.Υ. (Ι.Κ.Α.)

Με επιστολή τους που απευθύνεται προς τους αρμόδιους φορείς, ο Σύλλογος Εργαζομένων στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας στη Θράκη, μεταφέρει το αίτημα των Επισκεπτριών Υγείας του πρώην Π.Ε.Δ.Υ. νυν Κέντρων Υγείας της 3ης και 4ης Υ.Π.Ε. για τη χορήγηση του Επιδόματος Ανθυγιεινής Εργασίας. Στην επιστολή, που υπογράφεται από την κ. *Δίλλα Καλλιόπη*, Πρόεδρο του Συλλόγου Εργαζομένων Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας στη Θράκη, και στάλθηκε στις 27.03.2018, αναφέρονται μεταξύ άλλων τα ακόλουθα: «Ενώ όλες οι Επισκέπτριες Υγείας (στα Κ.Υ. στα Νοσοκομεία και στους Ο.Τ.Α.) με το ίδιο ακριβώς αντικείμενο εργασίας, λαμβάνουν το εν λόγω επίδομα, εμείς οι Επισκέπτριες Υγείας (Ε.Υ.) του πρώην Ι.Κ.Α., Ε.Ο.Π.Υ.Υ., Π.Ε.Δ.Υ. και νυν Κέντρα Υγείας (104 άτομα πανελλαδικά) δεν το λαμβάνουμε. *Συνοπτικό Ιστορικό:* Το πρώτο ΦΕΚ (φύλλο 465/24.02.2012) ανέφερε ότι το λαμβάνουν όσοι ανήκουν στη Νοσηλευτική Υπηρεσία. Εμείς δεν το λάβαμε γιατί με την τότε διοικητική δομή δεν ανήκαμε στην Νοσηλευτική Υπηρεσία, παρ' ότι είμαστε υγειονομικοί υπάλληλοι. Στο δεύτερο ΦΕΚ 3888/02.12.2016 Τεύχος Β' σελ. 38794, άρθρο 3, παρ. 2, αναφέρεται καθαρά ότι το λαμβάνει η ειδικότητα μας, δηλαδή οι Επισκέπτριες Υγείας, αλλά σε εμάς τις 104 και πάλι δεν χορηγήθηκε. Τώρα δε που οι υπηρεσίες μας ανήκουν στις Υ.Π.Ε., είμαστε χαρακτηρισμένοι σαν Νοσηλευτική Υπηρεσία (αναφέρεται στο Φυλλάδιο Μισθοδοσίας μας και στην πρόσφατη

απογραφή). Επιπλέον, εν λόγω επίδομα το λαμβάνουν οι Επισκέπτριες Υγείας των Ο.Τ.Α. βάσει του τελευταίου νόμου Ν. 4483/2017, άρθρο 98, σελ. 26. Εμβολιάζουμε και παρέχουμε Αγωγή Υγείας σε ασφαλισμένους, ανασφάλιστους, Ρομά, πρόσφυγες και μετανάστες (ΑΡΣΙΣ), παιδιά και ενήλικες, εκδιδόμενες γυναίκες, ασθενείς και υγιείς, στη Μονάδα Υγείας, αλλά και σε σχολεία, άλλους δημόσιους φορείς, καθώς και κατ' οίκον. Εργαζόμαστε σε διαβητολογικά ιατρεία, κέντρο οικογενειακού προγραμματισμού (Τεστ Παπανικολάου), Σταθμός Μάνας - Παιδιού και Εφήβου, οδοντιατρικά ιατρεία, ενδοθεραπεία, συμμετέχουμε στο πρόγραμμα κατ' οίκον νοσηλεία του Νοσοκομείου Αλεξανδρούπολης. Τώρα φθάσαμε στο σημείο με τις μετακινήσεις του προσωπικού, στον

ίδιο εργασιακό χώρο, με το ίδιο αντικείμενο εργασίας και την ίδια ειδικότητα, οι Ε.Υ. από τα Νοσοκομεία και τα Κ.Υ. να το παίρνουν, ενώ οι Ε.Υ. από τα πρώην Ι.Κ.Α. όχι, ενώ και εμείς πια ονομαστικά επίσημα Κέντρα Υγείας. Για το πρόβλημά μας αυτό έχουμε απευθυνθεί γραπτώς πολλές φορές στις αρμόδιες υπηρεσίες του Υπουργείου, ουδέποτε όμως πήραμε απάντηση. Αυτό από μόνο του καταστρατηγεί τον Νόμο περί ίσης μεταχείρισης στην εργασία. Πιστεύοντας ότι μπορεί η λεπτομέρεια αυτή να έχει διαφύγει της προσοχής των αρμοδίων, τώρα που νομοθετείτε προς άρση όλων των αδικιών και επαναπροσδιορίζετε τη χορήγηση του αναθυμεινίου επιδόματος, παρακαλούμε θερμά να εξετάσετε το θέμα μας και να δώσετε λύση».

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΑΣ

«**ΗΜΕΡΕΣ ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΑΣ**»

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΕΟΡΤΑΣΜΟΥ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΗΜΕΡΑΣ ΑΝΟΣΟΛΟΓΙΑΣ (DOI 2018)

4 - 5 ΜΑΪΟΥ 2018

GRECOTEL ΕΓΝΑΤΙΑ, ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗ

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ

Πληροφορίες: www.helms.gr

ΕΚΔΗΛΩΣΗ ΣΤΟ ΝΟΜΑΡΧΕΙΟ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥΠΟΛΗΣ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΠΡΩΤΟΒΑΘΜΙΑ ΦΡΟΝΤΙΔΑ ΥΓΕΙΑΣ ΟΡΓΑΝΩΝΕΙ Η 4η Υ.Π.Ε. ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ

Την Δευτέρα 16.04.2018 στις 19:00 στην Αίθουσα Διαλέξεων *Αλέξανδρος Κρήτης* του 2ου ορόφου στο *Νομαρχείο* της Αλεξανδρούπολης με θέμα: «Από το παλαιό στο νέο σύστημα Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας». Σύμφωνα με τη σχετική πρόσκληση που υπογράφεται από τον Υποδιοικητή της 4ης Υγειονομικής Περιφέρειας Μακεδονίας και Θράκης κ. *Ηλία Θεοδωρίδη* «Μία από τις σημαντικές μεταρρυθμίσεις που δρομολογήθηκαν στα τελευταία χρόνια της κρίσης στη χώρα είναι αυτή που αφορά στην *Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας* (Π.Φ.Υ.). Η σύνδεση της Π.Φ.Υ. με την πρόληψη, η δημιουργία των *Τοπικών Μονάδων Υγείας* (ΤΟ.Μ.Υ.), η θεσμοθέτηση των Ιατρών Πληρουν και αποκλειστικής απασχόλησης, η ενίσχυση σε Ιατρικό, νοσηλευτικό και διοικητικό προσωπικό, η προσπάθεια ανανέωσης του τεχνολογικού και Ιατρικού εξοπλισμού της πρωτοβάθμιας φροντίδας μαζί με την έναρξη των 2,5 εκατ. Ανασφαίστων συμπολιτών μας στο σύστημα ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, αποτελούν τα δομικά στοιχεία αυτής της μεταρρύθμισης. Η δημιουργία ηλεκτρονικής υποδομής στήριξης των προγραμμάτων πρόληψης, του προγραμματισμού των ραντεβού και κυρίως η δημιουργία ηλεκτρονικού φακέλου υγείας των πολιτών (ηλεκτρονική κάρτα υγείας) εκσυγχρονίζουν τη λειτουργία του θεσμού και αναβαθμίζουν ποιοτικά την παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες. Για όλα αυτά, αλλά και για τα σημαντικά προβλήματα και δυσλειτουργίες που παρουσιάζονται σ' αυτήν τη μεταβατική περίοδο, καθώς επίσης και για το ρόλο κοινωνικού ελέγχου της Π.Φ.Υ. που αποδίδεται στην Πρωτοβάθμια Τοπική Αυτοδιοίκηση και τις τοπικές κοινωνίες που θεσμοθετήθηκε με το Νόμο 4486/2017 θα συζητήσουμε με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς και τους πολίτες της Αλεξανδρούπολης στη συνάντηση που θα γίνει στις 16 Απριλίου στις 7 το απόγευμα στο *Νομαρχείο, Αίθουσα Διαλέξεων Αλέξανδρος Κρήτης*».

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑΚΟΥ ΤΟΜΕΑ ΣΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΑΚΟ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟ ΕΒΡΟΥ Ο ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ κ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΖΗΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

Σύμφωνα με απόφαση του Διοικητή του Πανεπιστημιακού Γενικού Νοσοκομείου Εβρου (Π.Γ.Ν.Ε.), που αναρτήθηκε ήδη στο *Διαύγεια*, ο Καθηγητής κ. *Αθανάσιος Ζησιμόπουλος*, Διευθυντής του Εργαστηρίου Πυρηνικής Ιατρικής, μετά από σχετική εισήγηση του Επιστημονικού Συμβουλίου του Π.Γ.Ν.Ε., τοποθετήθηκε Διευθυντής του Εργαστηριακού Τομέα του Π.Γ.Ν.Ε., ενώ όπως έγινε γνωστό τη θέση του Αναπληρωτή Διευθυντή στον ίδιο Τομέα κατέλαβε ο Καθηγητής κ. *Θ.Κ. Κωνσταντινίδης*, Διευθυντής του Εργαστηρίου Υγιεινής και Προστασίας Περιβάλλοντος.

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΑΚΟΥ ΣΤΗΝ ΙΤΑΛΙΑ

Στην Ιταλία, το κλείσιμο των οικογενειακών εμπορικών επιχειρήσεων άρχισε στη δεκαετία του 1980, σχετικά καθυστερημένα σε σύγκριση με τις υπόλοιπες δυτικές χώρες, και προχώρησε με λιγότερο έντονους ρυθμούς. Ωστόσο, η κατάσταση άλλαξε μετά την κρίση του 2008, σε σημείο ώστε ορισμένοι ειδικοί να μιλούν για «ερμημοποίηση»

Στο κατεβασμένο ρολό του περιπτέρου στο Τσεζάνο Μποσκόνε, τρεις επιγραφές με κόκκινο μελάνι κάνουν έκκληση στους περαστικούς: «Ενοικιάστε με». Η προτροπή μοιάζει με απελπισμένη προσπάθεια για έξοδο από το θλιβερό αστικό τοπίο του λαϊκού προαστίου, που από το 2015 έχει ενταχθεί στη μητροπολιτική περιφέρεια του Μιλάνου, ενός πολεοδομικού συγκροτήματος που συγκεντρώνει 134 κοινότητες με 3 εκατομμύρια κατοίκους και παρουσιάζεται ως η οικονομική πρωτεύουσα της Ιταλίας. Ωστόσο, μόλις κάποιος διαβεί τον περιφερειακό δακτύλιο, λίγο έξω από τα όρια του ιστορικού κέντρου, το πολεοδομικό συγκρότημα μετατρέπεται σε μια πόλη - υπνωτήριο, όπου στοιβάζονται μετανάστες και ηλικιωμένοι, ενώ τα μικρά καταστήματα εξαφανίζονται το ένα μετά το άλλο.

Στο Τσεζάνο Μποσκόνε – όπως και σε πολλά άλλα μέρη της Ιταλίας – το κλείσιμο των οικογενειακών εμπορικών επιχειρήσεων άρχισε τη δεκαετία του 1980, σχετικά καθυστερημένα σε σύγκριση με τις υπόλοιπες δυτικές χώρες, και προχώρησε με λιγότερο έντονους ρυθμούς. Ωστόσο, η κατάσταση άλλαξε μετά την κρίση του 2008, σε σημείο ώστε ορισμένοι ειδικοί να μιλούν για «ερμημοποίηση».

Μεταξύ του 2008 και του 2016, στην Ιταλία έκλεισε το 13,2% των καταστημάτων. Το φαινόμενο έφθασε στο αποκορύφωμά του το 2013, με 134 «λουκέτα» την ημέρα.¹ Πλέον, στη χώρα υπάρχουν περισσότερα από 600.000 ξενοκίαστα μαγαζιά, ήτοι το ένα τέταρτο των διαθέσιμων καταστημάτων. Σύμφωνα με τον *Λούκα Ζαντερίγκι*, Καθηγητή Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο του Μιλάνου, «ορισμένες ζώνες δεν έχουν πληγεί. Όμως, στις ορεινές και τις αραιοκατοικημένες περιοχές η εμπορική προσφορά μειώνεται με τόσο ταχείς ρυθμούς, ώστε σύντομα ενδέχεται να μην προσφέρονται πλέον ορισμένες βασικές υπηρεσίες». Ο *Μαριάνο Μπέλα*, Υπεύθυνος του Γραφείου Μελετών της *Συνομοσπονδίας Εμπόρων* (Confcommercio), εκφράζει επίσης την ανησυχία του για το μέλλον των ιστορικών κέντρων ορισμένων μεσαιών πόλεων όπως η Περούτζια, η Πάρμα ή η Τεργέστη. Φοβάται πως μπορεί να μετατραπούν «σε μουσεία για τουρίστες, σε μια αλληλοδιαδοχή καταστημάτων πασίγνωστων πολυεθνικών και υποκαταστημάτων τραπεζών και ασφαλιστικών εταιρειών».

Πολλοί έμποροι αποδίδουν επίσης τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν στην «υπερφορολόγηση» και δυσπιστούν απέναντι σε ένα κράτος που ταυτίζεται με την αυστηρή δημοσιονομική πολιτική και την κυριαρχία των τεχνοκρατών.

Ωστόσο, οι λόγοι της αφαιμάξης θα έπρεπε μάλλον να αναζητηθούν στην οικονομική κατάσταση της χώρας. Η μείωση του εισοδήματος των νοικοκυριών μετά την πολυετή ύφεση προκάλεσε μείωση των καταναλωτικών δαπανών, εξαιρετικά επιζήμια για τις μικρές ανεξάρτητες εμπορικές επιχειρήσεις, που είναι λιγότερο ανταγωνιστικές από τις μεγάλες αλυσίδες και τις εξειδικευμένες εκπαιδευτικές επιχειρήσεις. Βέβαια, παρά το γεγονός ότι από το 2014 η χώρα καταγράφει θετικούς ρυθμούς οικονομικής μεγέθυνσης και παρά τις αισιόδοξες εξαγγελίες του *Ματέο Ρέντζι* και του διαδόχου του στην πρωθυπουργία *Πάολο Τζεντιλόνι*, η κατάσταση παραμένει εύθραυστη. Το 2014 και το 2015 οι ρυθμοί ανάπτυξης ήταν χαμηλότεροι του 1% και στην Ιταλία υπάρχουν σήμερα περισσότερα από 4,7 εκατομμύρια άτομα που ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας (σε σύνολο 60 εκατομμυρίων κατοίκων). Μάλιστα, οι νέοι πλήττονται ιδιαίτερα από αυτό το φαινόμενο: 10,4% για την κατηγορία των 18-34 ετών, έναντι 4% για τα άτομα άνω των 65 ετών.

Επίσης, σημαντικό ρόλο έπαιξε και η ισχυροποίηση του ηλεκτρονικού εμπορίου. Ο κλάδος κατέγραψε αύξηση 18% το 2016, επιτυγχάνοντας κύκλο εργασιών 20 δισ. ευρώ (σχετικά χαμηλός ωστόσο συγκριτικά με τη Γαλλία, τη Γερμανία ή το Ηνωμένο Βασίλειο, όπου οι αγορές μέσω Διαδικτύου είναι 2-5 φορές υψηλότερες).

Επιπλέον, οι αλλαγές του τρόπου ζωής και των καταναλωτικών συνθηθειών έπληξαν ιδιαίτερα ορισμένους τομείς. Για παράδειγμα, αφού ο γραπτός Τύπος έχει βυθισθεί σε μια άνευ προηγουμένου κρίση, δεν είναι διόλου περιεργο το γεγονός ότι κλείνουν το ένα μετά το άλλο τα περίπτερα που πουλάνε εφημερίδες και περιοδικά. Παράλληλα, ο περιορισμός του αναγνωστικού κοινού εξηγεί τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν τα βιβλιοπωλεία.² Σε όλα αυτά θα πρέπει να προσθέσουμε το κλείσιμο της στρόφιγγας του τραπεζικού δανεισμού σε μια περίοδο τραπεζικής κρίσης, καθώς και το κόστος των ενοικίων που απογειώνονται στις πόλεις του Βορρά.

Στον πεζόδρομο του Τσεζάνο Μποσκόνε, τα ετοιμόρροπα μαγαζιά διαδέχονται τα κλειστά καταστήματα. Ο *Αντρέα Γκαμπριέλε*, ένας τριαντάρης της «γενιάς της επισφάλειας» που δούλεψε στη διαφήμιση, προσπάθησε να βγάλει τον πεζόδρομο από το τέλμα του ανοίγοντας ένα μπαρ. «Όπως και στα υπόλοιπα λαϊκά προάστια, έλειπε ένα μέρος που να προσελκύει τους νέους. Ανακαίνισα λοιπόν ένα παλιό καφενείο και το μετέτρεψα σε ένα σύγχρονο και ζωντανό μαγαζί που έμεινε ανοιχτό τα βράδια. Το στίχημα ήταν υπερβολικά τολμηρό... Δύο χρόνια αργότερα, ξαναγύρισα στο μάρκετινγκ». Σε αυτή τη γειτονιά, η κοινωνική ζωή έχει μετατοπισθεί από τους μικρούς δρόμους στις κεντρικές λεωφόρους.

Την περίοδο που ακολούθησε τη λήξη του *Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου*, το Μιλάνο εξακολουθούσε να περιστοιχίζεται από αγροκτήματα και χωράφια. Τα προάστια του έμοιαζαν με χωριουδάκια κτισμένα γύρω από πλατείες γεμάτες ζωή και μαγαζιά. Στη συνέχεια, οι δεκαετίες της εκβιομηχάνισης πυροδότησαν τη δημογραφική έκρηξη. Έτσι, την περίοδο 1961-1991 στο Τσεζάνο Μποσκόνε ο πληθυσμός πενταπλασιάσθηκε, περνώντας από τις 5.000 στις 26.000, πριν γνωρίσει μια ελαφρά κάμψη. Ελλείπει μιας αρχής αρμόδιας για χωροταξικά ζητήματα, η επέκταση των προαστίων του Μιλάνου πραγματοποιήθηκε εντελώς άναρχα: ένα συνονθύλευμα μεγάλων οικιστικών συγκροτημάτων δίπλα σε λαϊκές κατοικίες, που στερούνταν των στοιχειωδών ανέσεων.

Ακολουθώντας το αμερικανικό μοντέλο, οι εμπορικές δραστηριότητες συγκεντρώθηκαν στους μεγάλους οδικούς άξονες, καθιστώντας το αυτοκίνητο αναγκαίο.

Τα γιγάντια υπερμάρκετ δεν άργησαν να πολλαπλασιαστούν, δημιουργώντας κορεσμό στην αγορά πολλών πόλεων του Βορρά ήδη από τη δεκαετία του 1990.³

Για να πάει κανείς από το Τσεζάνο Μποσκόνε στη «*Συνοικία του Ντιζάιν*», θα πρέπει να ακολουθήσει μια μεγάλη λεωφόρο, μήκους τεσσάρων χιλιομέτρων.

Ο *Γκαμπριέλε Ραμπαϊότι*, Πολεοδόμος στον Δήμο Μιλάνου, προτείνει τον διαμερισμό της σε τρία τμήματα, που αντιστοιχούν στις πραγματικότητες της σημερινής πόλης. Στο άκρο της λεωφόρου Τζιαμπελίνο, στο τέρμα του τραμ 14, μισή ώρα απόσταση από τη διάσημη πλατεία του Ντουόμο, του καθεδρικού ναού, οι σκουπιδοσακούλες στοιβάζονται στο ρείθρο του δρόμου και το γκαζόν ανάμεσα στις σιδηροτροχιές είναι απεριποίητο. Σε αυτή τη λαϊκή συνοικία συνυπάρχουν – χωρίς ωστόσο και να υπάρχει επαφή αναμεταξύ τους – ηλικιωμένοι ντόπιοι, οι περισσότεροι από τους οποίους έφθασαν στην περιοχή από τη νότια και ανατολική Ιταλία πριν από αρκετές δεκαετίες, και μετανάστες που προέρχονται από χώρες εκτός Ε.Ε. (6.000 οικογένειες από 18 εθνικότητες), οι οποίοι άρχισαν να καταφθάνουν από τις δεκαετίες του 1990 και του 2000.

Οι πρόσφατοι μετανάστες συνέβαλαν στον περιορισμό της εμπορικής αιμορραγίας όταν έστησαν τις επιχειρήσεις τους στα εγκαταλελειμμένα καταστήματα.

Ο *Ραμπαϊότι* εξηγεί ότι «πρόκειται για μαγαζιά για φτωχούς, προσαρμοσμένα στην επιβίωση με όσο το δυνατόν μικρότερο κόστος. Το κρεοπωλείο χαλάλ, το ψητοπωλείο των Βερβέρων, το αιγυπτιακό παζάρι είναι διαρκώς ανοικτά και λειτουργούν ως τόπος συνάντησης. Οι πελάτες αγοράζουν με δόσεις ή με βερεσέ. Βοηθάει ο ένας τον άλλο, όπως συνέβαινε στη μεταπολεμική Ιταλία».

Λίγο πιο κάτω από τα λαϊκά μαγαζιά, η δημοτική αγορά Λορεντέτζιο αντιμετώπιζε για μεγάλο χρονικό διάστημα σημαντικές δυσκολίες. Όπως και οι περισσότερες αντίστοιχες αγορές του Μιλάνου, το συγκρότημα που κατασκευάσθηκε το 1954 δυσκολευόταν να προσελκύσει νέους επιχειρηματίες που θα αντικαθιστούσαν όσους αποχωρούσαν.⁴ Απειλούνταν με κατεδάφιση ή με μετατροπή σε εκπαιδευτικό πολυκατάστημα και τη σωτηρία της οφείλει στον *Βίτο Λαντίγιο*, ιδιοκτήτη ενός κρεοπωλείου ειδικευμένου στο αλογίσιο κρέας. Ο πενηντάρης έμπορος με καταγωγή από τη Σικελία συγκρότησε μαζί με μερικούς συναδέλφους του μια ομάδα εμπόρων που κατόρθωσε να πείσει τον Δήμο να λάβει διάφορα ευνοϊκά μέτρα και εκπόνησε ένα σχέδιο αναζωογόνησης της αγοράς βασισμένο στον υβριδικό της χαρακτήρα. Οι πάγκοι των εμπόρων τροφίμων γειττονούν με περίπτερα των οργανώσεων της *κοινωνίας των πολιτών*, ενώ στον χώρο οργανώνονται πολιτιστικές εκδηλώσεις και λειτουργεί ένα σχολείο διδασκαλίας της ιταλικής σε ξένους. Όλα αυτά έδωσαν νέα πνοή στην αγορά.

Ο *Ραμπαϊότι* ανησυχεί περισσότερο για το δεύτερο τμήμα της λεωφόρου *Τζιαμπελίνο*. Όπως και στο Τσεζάνο Μποσκόνε, τα καταστήματα σπανίζουν, ενώ αυξάνονται ολοένα περισσότερο τα κλειστά μαγαζιά. Στη συνοικία κατοικούν κυρίως συνταξιούχοι με

χαμηλά εισοδήματα, οι οποίοι κάνουν συχνά τα ψώνια τους στα υπερμάρκετ που βρίσκονται πέρα από τον περιφερειακό δακτύλιο.

Η συνοικία σου δίνει την εντύπωση ότι τίποτε δεν έχει αλλάξει εδώ και δεκαετίες: τα μπαρ με τους κουλοχέρηδες και τις πλαστικές καρέκλες, τα σκονισμένα ψιλικάτζιδικα, τα κέντρα ταϊλανδικού μασάζ με τις αδιαφανείς βιτρίνες... Τα εργαστήρια των τεχνιτών (επιπλοποιών, ξυλουργών, ταπετσιέρηδων...), που αποτελούσαν τους πνεύμονες της λαϊκής ιταλικής πόλης από την εποχή του *Μεσαίωνα* έως και πριν από μερικές δεκαετίες, εξαφανίζονται το ένα μετά το άλλο. Καθώς η Ιταλία δεν διαθέτει ένα συνεκτικό πρόγραμμα για την αναζωογόνηση τέτοιων συνοικιών, αναγκάζεται να περιορισθεί σε αποσπασματικές δράσεις, τις οποίες μερικές φορές αναλαμβάνουν φημισμένοι – αλλά ελάχιστα αποτελεσματικοί – αρχιτέκτονες.⁵ «Κατά τη διάρκεια της τελευταίας εικοσαετίας, καταγράψαμε περισσότερα από επτακόσια προγράμματα για τις υποβαθμισμένες συνοικίες, συνολικού κόστους 200 εκατομμυρίων ευρώ», επιβεβαιώνει ο *Στεφάνο Σαμπαόλο*, Ερευνητής στο *Κέντρο Μελετών στην Κοινωνική Επένδυση* (CENSIS) της Ρώμης. «Ωστόσο, καθώς δεν υπάρχει κανένα υπουργείο ή διυπουργική επιτροπή για να τα συντονίσει, αυτή η πολιτική παραμένει εξαιρετικά αποσπασματική».

Το σκηνικό αλλάζει μόλις περάσουμε στο τρίτο τμήμα της διαδρομής, όταν η λεωφόρος Τζιαμπελίνο μετονομάζεται σε *Αντρέα Σολάρι* και μετατρέπεται σε πύλη εισόδου της *Συνοικίας του Ντιζάιν*. Ένα καρουζέλ σε στιλ *Belle Epoque* είναι στημένο σε έναν άψογα περιποιημένο κήπο, ενώ πλήθος καταστημάτων με είδη ευρείας κατανάλωσης (παντοπωλεία με γαστρονομικά προϊόντα, περίπτερα που προσφέρουν μεγάλη ποικιλία Τύπου, κάβες, ανθοπωλεία...) γειττονούν με τα κεντρικά γραφεία εταιρειών που ειδικεύονται σε είδη πολυτελείας. Ανάμεσα στα σικάτα μαγαζιά, συναντάμε το κατάστημα με είδη κιγκαλερίας του *Τζούλιο Βελάτι*, το οποίο ίδρυσε το 1927 ο παππούς του. Αποτελεί τη μνήμη της συνοικίας και νοσταλγεί τη «*χρυσή δεκαετία του 1960*», όταν η ιταλική μεσαία τάξη είχε τη σχεδόν απόλυτη βεβαιότητα ότι θα βρει δουλειά. Αναρωτιέται αν ο γιος του, που τον παρατηρεί από το βάθος του μαγαζιού, θα καταφέρει στο μέλλον να συνεχίσει τη λειτουργία της επιχείρησής...

Το 2010, ο Κοινωνιολόγος *Τζιανπαόλο Φάμπρις* απηύθυνε έκκληση για αλλαγή των πρακτικών κατανάλωσης προκειμένου να αναδυθεί μια κοινωνία «*κατοπινή της οικονομικής μεγέθυνσης*» ώστε να εξευρεθεί ένα σημείο ισορροπίας ανάμεσα στον ξέφρενο καταναλωτισμό και στην παραίτηση από τα αγαθά του σύγχρονου κόσμου.⁶ Στη συνέχεια εμφανίσθηκε η κρίση και στην Ιταλία εντάθηκε η πώλωση ανάμεσα στις καταναλωτικές πρακτικές: ενώ μια χούφτα εύπορων μπορεί να αποκτήσει ποιοτικά αγαθά, οι υπόλοιποι είναι ολοένα συχνότερα καταδικασμένοι να καταναλώνουν φθηνά προϊόντα, μίας χρήσης, που παράγονται με χαμηλό κόστος και ταχύτητα, με μικρή διάρκεια ζωής και τα οποία πρέπει διαρκώς να αντικαθίστανται.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. «Nei centri storici I negozi sono sempre di meno», 27 Φεβρουαρίου 2017, www.confcommerciovv.it

2. «La lettura in Italia, 2015», έκθεση του *Εθνικού Ινστιτούτου Στατιστικής* (ISTAT), Ρώμη, 13 Ιανουαρίου 2016.

3. Το πρώτο ιταλικό υπερμάρκετ άνοιξε το 1971 στην Καστελάντζα, 30 χλμ. από το Μιλάνο.

4. Τον Νοέμβριο του 2017, το 19% των θέσεων στις δημοτικές αγορές του μητροπολιτικού Δήμου του Μιλάνου ήταν κενές, με εντυπωσιακή ανισοκατανομή ανάλογα με τις συνοικίες. Βλ. *Luca de Vito*, «Mercati al coperto sempre piu vuoti il piano per il rilancio», 13 Νοεμβρίου 2017, www.repubblica.it

5. Έτσι, ο *Ρέντζο Πιάνο* επιστρατεύθηκε για την αναζωογόνηση του Μιλάνου. Βλ. *Renzo Piano*, «Diario dalle periferie, I. Giambellino», *Skira*, Μιλάνο, 2016.

6. *Giampaolo Fabris*, «La società post-crescita. Consumi et stili di vita», *Egea*, Μιλάνο, 2010.

* Κείμενο της Δημοσιογράφου κ. *Francesca Lancini* που δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση *Le Monde Diplomatique*, μεταφράσθηκε στα ελληνικά με επιμέλεια του κ. *Βασίλη Παπακριβόπουλου* και αναρτήθηκε (15.04.2018) στον ιστότοπο <http://www.avgi.gr/article/10807/8825177/italia-o-thanatos-tou-emporakou> με τίτλο: «Ιταλία: Ο θάνατος του εμποράκου».

ΕATALY WORLD ΣΤΗΝ ΜΠΟΛΟΝΙΑ ΝΤΙΣΝΕΪΛΑΝΤ ΤΗΣ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΑΣ

Στην είσοδο της *Eataly* βρίσκονται παραταγμένα εκατοντάδες τρίκυκλα ποδήλατα. Με αυτά τα ειδικά σχεδιασμένα για το *FICO* τρίκυκλα μπορεί κάποιος να μετακινείται με μεγάλη άνεση μέσα στο αχανές πάρκο και να κουβαλάει δίχως κόπο τα ψώνια του. Αν κάθε επισκέπτης ξοδεύει τουλάχιστον 20 ευρώ σε κάθε επίσκεψη, το πάρκο θα καταστεί κερδοφόρο.

Τα μικρά ιταλικά καταστήματα υφίστανται τρομερές απώλειες, καθώς πλήττονται από τη μείωση των εισοδημάτων της πελατείας τους, τον ανταγωνισμό των εμπορικών κέντρων και την επέκταση των εκπωτικών αλυσίδων. Αυτή η κατάσταση δεν ανησυχεί καθόλου τους εμπνευστές του *FICO Eataly World* στην Μπολόνια: αυτό το θεματικό πάρκο γαστρονομίας, που εγκαινιάστηκε τον περασμένο Νοέμβριο, προτείνει μια Ιταλία που θυμίζει καρτ ποστάλ, ενθουσιάζοντας τις πολυεθνικές.

Αψίδες παρόμοιες με εκείνες που συναντάς σε θεματικά πάρκα αναγγέλλουν την είσοδο στο *FICO Eataly World*, κατασκευασμένο στην καρδιά μιας εμπορικής ζώνης στα περίχωρα της Μπολόνια (Περιφέρεια Εμίλια Ρομάνια), όπου συσσωρεύονται μεγάλες αλυσίδες με είδη μαστορέματος, φωτιστικά, αθλητικά είδη και παιχνίδια. Η εξοπλισμένη με κάμερες περιφραγή περιβάλλει έκταση 100 στρεμμάτων: τα 80 καλύπτονται από 4.400 φωτοβολταϊκά, ενώ τριγύρω από τα υπόλοιπα 20 υπάρχουν περιφραγμένοι χώροι που φιλοξενούν κατοικίδια ζώα, καθώς και μικροί κήποι. Μόλις διαβεί την κεντρική είσοδο, ο επισκέπτης βρίσκεται μπροστά σε έναν τοίχο που αποτελείται από εκατοντάδες μήλα, προσεκτικά τοποθετημένα σε ράφια. Χορηγός αυτής της εγκατάστασης είναι η *Melinda*, κοινοπραξία επιχειρήσεων ειδικευμένη στην οπωροκαλλιέργεια, με κύκλο εργασιών που το 2015 υπερέβη τα 225 εκατομμύρια ευρώ. «Στην Ευρώπη υπάρχουν περισσότερες από 1.200 ποικιλίες μήλων: 1.000 στην Ιταλία και 200 στην Ευρώπη. Γι' αυτό και δημιουργήσαμε το *FICO*» γράφει μια πινακίδα. «Είναι αληθινά φρούτα» μας διευκρινίζει χαμογελώντας η *Σίλβια Ζανέλι*, υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων του πάρκου. «Τα αλλάζουμε κάθε δεκαπέντε μέρες. Το *FICO* είναι ένα αειφόρο και οικολογικό πάρκο, στρατευμένο στον αγώνα ενάντια στην κατασπατάληση των τροφίμων. Γι' αυτό δεν τα πετάμε τα μήλα, τα δίνουμε σε φιλανθρωπικές οργανώσεις».

Το *FICO* («σύκο» στα ιταλικά, αλλά και ακρωνύμιο του *Fabbrica Italiana Contadina*) χαρακτηρίστηκε από τα γαλλικά μέσα ενημέρωσης ως «*Ντίσνεϊλαντ της γαστρονομίας*» («*France Info*», 15 Νοεμβρίου 2017) και «*θεματικό πάρκο της βιομηχανίας τροφίμων*» («*Le Figaro*», 11 Νοεμβρίου 2017). Το «ιταλικό αγροτικό εργαστήριο» συγκεντρώνει κάτω από την «ομπρέλα» του την *Electrolux*, τους καφέδες *Lavazza*, τα τρακτέρ *New Holland*, τις κονσερβοποιημένες τομάτες *Mutti*, τη *Samsung*, την κοινοπραξία της μορταδέλας της Μπολόνια, τη *Whirlpool*, τα έπιπλα *Kartell*, τις καφετιέρες *Alessi* και, μεταξύ πολλών άλλων ακόμη, τον γίγαντα των γαλακτοκομικών προϊόντων *Granarolo*. Το πάρκο εγκαινιάστηκε στις 15 Νοεμβρίου 2017, παρουσία του Πρωθυπουργού *Πάολο Τζεντιλόνι*, των Υπουργών Περιβάλλοντος, Εργασίας, Γεωργίας, Πολιτισμού και Τουρισμού, καθώς και περισσότερων από 150 επιχειρηματιών. Σε αυτούς συγκαταλέγονταν ο *Οσκαρ Φαρινέτι*, ιδρυτής και διευθυντής της εταιρείας διακίνησης προϊόντων διατροφής *Eataly*, η οποία και έδωσε το όνομά της στο θεματικό πάρκο.

Κληρονόμος της *UniEuro*, μιας αλυσίδας σούπερ μάρκετ ειδικευμένης στα ηλεκτρικά είδη που είχε ιδρύσει ο πατέρας του, ο *Φαρινέτι* πούλησε την επιχείρησή του το 2003 προκειμένου τον επόμενο χρόνο να ιδρύσει την *Eataly*. Ο μυστακοφόρος επιχειρηματίας έχει μετατραπεί σε πραγματικό θρύλο στην Ιταλία, καθώς συμβολίζει τη θριαμβεύουσα επιχείρηση που είναι ικανή να ξεπεράσει τον οικονομικό μαρασμό της χώρας, εξαγοντας ποιοτικά τρόφιμα σε μαγαζιά και εστιατόρια σε ολόκληρο τον κόσμο: η αλυσίδα *Eataly* διαθέτει σημεία πώλησης σε Ηνωμένες Πολιτείες, Κατάρ, Σαουδική Αραβία, Βραζιλία, Γερμανία, Ιαπωνία, Τουρκία, Νότια Κορέα, αλλά και στις θάλασσες, χάρη στη συνεργασία της με αρκετά κρουαζιερόπλοια της εταιρείας *MSC*. Για τον *Φαρινέτι*, τα εγκαίνια της *FICO Eataly World*, παρουσία των σημαντικότερων προσωπικοτήτων του ιταλικού πολιτικού και επιχειρηματικού κόσμου, ισοδυναμούσαν με την άνοδο στον θρόνο του νέου «βασιλιά των επιχειρήσεων». Πλέον, το πορτρέτο του φιγουράρει συχνά τόσο στα εξώφυλλα των περιοδικών όσο και στις γιγαντοαφίσες των αεροδρομίων.

Στην είσοδο, κάτω από τα μήλα, βρίσκονται παραταγμένα εκατοντάδες μπλε τρίκυκλα ποδήλατα, «συναρμολογημένα στην Ιταλία» από έναν άλλο επιχειρηματικό εταίρο του *FICO*, τα ποδήλατα *Bianchi*. Στο εμπρόσθιο και το οπίσθιο τμήμα του οχήματος υπάρχει από ένα ξύλινο

καλάθι. Σύμφωνα με την υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων, «*με αυτά τα ειδικά σχεδιασμένα για το FICO τρίκυκλα μπορεί κάποιος να μετακινείται με μεγάλη άνεση μέσα στο αχανές πάρκο και να κουβαλάει δίχως κόπο τα ψώνια του. Εχουμε επενδύσει 120 εκατομμύρια ευρώ και, σύμφωνα με τους υπολογισμούς μας, αν κάθε επισκέπτης ξοδεύει τουλάχιστον 20 ευρώ σε κάθε επίσκεψη, το πάρκο θα καταστεί κερδοφόρο*». Ο στόχος είναι ο αριθμός των επισκεπτών να φτάσει τα 6 εκατομμύρια το 2020: το ένα τρίτο να προέρχεται από την περιοχή, ένα τρίτο από την υπόλοιπη Ιταλία και οι υπόλοιποι από το εξωτερικό. Στο εσωτερικό του πάρκου, αντί για υπηρεσία υποδοχής, υπάρχουν καρουζέλ με ενημερωτικές πινακίδες που παρουσιάζουν τις κορυφαίες αξίες του πάρκου: «*1. Δουλεύουμε για την Ιταλία. 2. Είμαστε ένα μέρος με αυθεντικότητα. 3. Οφείλουμε να διηγούμαστε ιστορίες. 4. Πάνω απ' όλα η Γη. 5. Μιλάμε στον κόσμο. 6. Μαθαίνουμε διασκεδάζοντας. 7. Σεβασμός και μπίζνες*». Με λίγα λόγια, η απόλυτη σύνθεση της ισχυρής ιταλικής βιομηχανίας τροφίμων, η οποία γεννήθηκε από την «πράσινη αυτόρκεια» που προωθούσε ο *φασισμός*, με τα σημερινά δεδομένα του *νεοφιλελευθερισμού*, χωρίς να παύει να ενεργοποιεί ένα εξωτικό φανταστικό, βασισμένο στην Ιταλία των καρτ ποστάλ. Διότι, όσο προσεγγίνεις κι αν είναι οι συσκευασίες των τροφίμων *made in Italy*, πολλά από τα συστατικά τους δεν έχουν τίποτε το ιταλικό, πράγμα που πιστοποιείται και από τις τελωνειακές στατιστικές. Παρόλο που η Ιταλία εξήγαγε το 2016 σημαντικές ποσότητες ζυμαρικών (αξίας 2,19 δισ. ευρώ), ελαιόλαδου (1,42 δισ.), καφέ (1,2 δισ.) και τυριών (2,26 δισ.), αυτό επιτεύχθηκε χάρη στις μαζικές εισαγωγές σιταριού (1,29 δισ. ευρώ), καφέ (1,20 δισ.) και γάλακτος, συμπτυκνωμένου γάλακτος και γαλακτοκομικών προϊόντων (1 δισ.).

Ήδη από τις πρώτες πεταλιές, ο επισκέπτης ανακαλύπτει, κάτω από μεγάλα ξύλινα φωτιστικά, έναν διαφορετικού τύπου ναό της κατανάλωσης, όπου αναρίθμητα συνθήματα συνηγορούν ακατάπαστα υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος και της διαφύλαξης της «παράδοσης», της «ιταλικής γαστρονομίας» και της βιοποικιλότητας. «*Ο σεβασμός είναι κοιλ*» συνοψίζει μία από τις πινακίδες (στην ιταλική αργκό, η λέξη *fico* σημαίνει επίσης «κοιλ»). Κατ' αρχάς, το *FICO* είναι το μεγαλύτερο εμπορικό κέντρο τροφίμων του πλανήτη: μεγάλα κεφάλια τυρί, αλλαντικά, ελαιόλαδο, βαλσαμικό ξίδι, κρασί, μπίρα, μπισκότα, γλυκά, κάθε είδους κονσέρβες... Όπως εξηγεί η υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων, «*θελήσαμε να σπάσουμε τα στεγανά ανάμεσα στα διάφορα είδη τροφίμων. Εδώ, βρισκόμαστε κατ' αρχάς σε έναν ναό του made in Italy. Καμία χώρα δεν μπορεί να συναγωνιστεί την ιταλική γαστρονομία. Συνεπώς, αυτός ο χώρος αποτελεί μια έκθεση για τη βιομηχανία τροφίμων, έναν τόπο εμπορίου, τουρισμού, αλλά και ένα μέρος όπου μπορείς να μάθεις διασκεδάζοντας*».

Στον κλειστό κόσμο του *FICO*, όπως εξάλλου και στα απέραντα υπόστεγα - εμπορικά κέντρα τύπου *IKEA*, είναι αδύνατο να ξεφύγεις από την προδιαγραμμένη διαδρομή. Η υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων διευκρινίζει: «*Η επίσκεψη στο FICO έχει σχεδιαστεί για να αποτελεί μια πραγματική εμπειρία*». Ο επισκέπτης εντυπωσιάζεται ξεδιπλώνοντας το πλάνο του πάρκου. Παρουσιάζονται σκισσαρισμένες ανθρώπινες φιγούρες να δειπνούν στα 45 εστιατόρια του πάρκου, να συμμετέχουν σε γευσισγνωσία, να αθλούνται στους ειδικά διαμορφωμένους χώρους, να παρακολουθούν μάθημα μαγειρικής οργανωμένο από μια εταιρεία τροφίμων ή να διασκεδάζουν παρατηρώντας τις αγελάδες και τα γουρούνια που είναι κλεισμένα σε μικροσκοπικούς στάβλους 10 τετραγωνικών μέτρων. Η παρακολουθώντας τους εργάτες να δουλεύουν σε μία από τις 40 μονάδες παραγωγής, οι οποίες εδώ ονομάζονται «*αγροτικά εργαστήρια*».

Εάν το *FICO Eataly World* αποτελεί την επανεφεύρεση του εμπορικού κέντρου, τα εργαστήρια αυτά αποτελούν την εμβληματικότερη μορφή του. Επειτα από δεκαετίες μείωσης ή κατάργησης των τελωνειακών δασμών, την εποχή όπου η βιομηχανία τροφίμων έχει αποδομήσει στο έπακρο την παραγωγική διαδικασία προκειμένου να ενσωματώσει στα προϊόντα της συστατικά που προέρχονται από μακρινούς τόπους, αυτές οι μικρές παραγωγικές μονάδες του «ιταλικού αγροτικού εργαστηρίου» προτείνουν στους επισκέπτες να παραστούν σε μια σκηνοθεσία της γεωργικής παραγωγής με έναν και μόνο ομολογημένο στόχο: να αφηγηθεί μια ιστορία σχεδιασμένη ώστε η κατάληξή της να είναι η αγορά κάποιου προϊόντος από το κατάστημα που βρίσκεται ακριβώς δίπλα από το εργαστήριο. Το θέαμα - καθησυχαστικό και εύκολα κατανοητό από όλους - δεν έχει καμία σχέση με εκείνο ενός γιγάντιου και

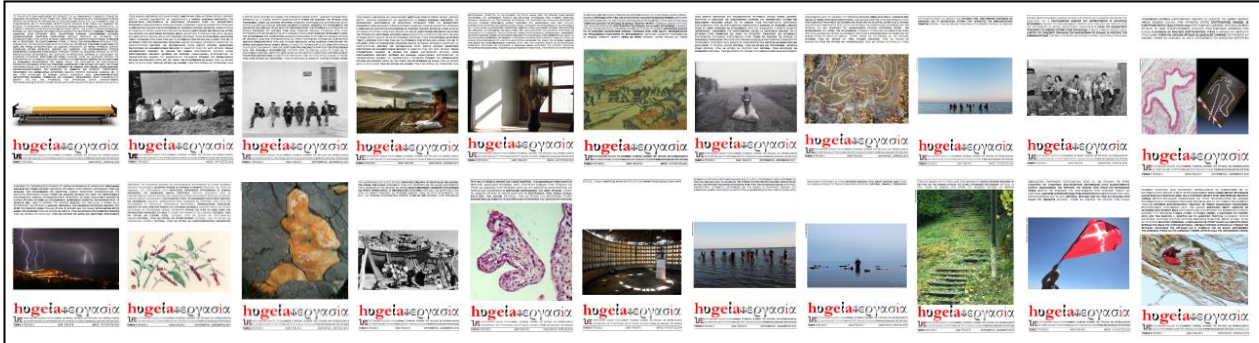
θορυβώδους εργοστασίου: η σκηνή όπου λαμβάνει χώρα είναι ένα εργαστήριο σε μέγεθος μεγάλης κουζίνας, πλημμυρισμένο από το άρωμα του ζεστού ψωμιού.

Από όλα τα περίπτερα, το πλέον διακριτικό είναι χωρίς αμφιβολία εκείνο της *Randstand*, της εταιρείας ενοικίασης προσωρινά απασχολούμενων εργαζόμενων. Πηγαίνουμε εκεί με το πρόσχημα ότι θέλουμε να κάνουμε αίτηση εργασίας. Μία από τις υπεύθυνες προσλήψεων μας εξηγεί: «*Οι περισσότεροι εργαζόμενοι στο FICO έχουν συμβόλαιο με τη Randstand. Προτείνουμε μονάχα μηνιαίες, εβδομαδιαίες ή ημερήσιες συμβάσεις εργασίας. Κυμαίνονται από μία ημέρα έως τέσσερις μήνες. Αυτή τη στιγμή προσλαμβάνουμε σερβιτόρους, μάγειρες και άτομα για την επίδειξη προϊόντων*». Οι τυχεροί είναι οι εργαζόμενοι στο κατάστημα προϊόντων από γλυκώριζα *Amarelli* που έχουν υπογράψει τετράμηνη σύμβαση, καθώς και εκείνοι της *Lavazza* με τρίμηνη. Οι νεαρές που μοιράζουν τα μήλα της μάρκας *Pink Lady* (στο περίπτερο αναφέρεται ότι πρόκειται για «*παραδοσιακά μήλα*»), τη στιγμή που πρόκειται για πρόσφατη διασταύρωση ποικιλιών που προστατεύεται από ευρεσιτεχνία φυτικής παραγωγής) έχουν υπογράψει συμβάσεις μονάχα μερικών ημερών. Μια κοπέλα με ροζ κασκέτο μάς εξηγεί: «*Δέχθηκα αυτή τη δουλειά γιατί δεν είχα καμία άλλη επιλογή. Κανείς δεν είναι αφελής, όλοι γνωρίζουν ότι το FICO στηρίζεται στη δική μας εργασιακή επισφάλεια. Σε αυτό το πάρκο, όπου παντού πουλάνε τρόφιμα, μέσα σε αυτή την απίστευτη αφθονία τροφίμων, δεν έχει προβλεφθεί το παραμικρό για το γεύμα των εργαζόμενων, ούτε καν κουπόνια γεύματος. Κάνω ταυτόχρονα πολλές δουλειές του ποδαριού. Όταν δεν έχω χρόνο να ετοιμάσω φαγητό από το σπίτι, όπως σήμερα, από το μεροκάματο των 43 ευρώ που μου δίνει το FICO, ξοδεύω τα 12 για ένα πιάτο ζυμαρικά*». Στην εργασιακή επισφάλεια των ενήλικων εργαζόμενων προστίθεται και η δωρεάν πρακτική άσκηση των ανήλικων σπουδαστών, στην πλειονότητά τους από τους κλάδους της εστίασης και των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων. Η *Randstand* και το *FICO Eataly World* έχουν προβλέψει 300.000 ώρες εργασίας χωρίς αμοιβή, τις οποίες θα προσφέρουν 20.000 σπουδαστές προερχόμενοι από 200 σχολές διάσπαρτες σε ολόκληρη την ιταλική επικράτεια. («*FICO Eataly World e Randstand insieme per alternanza scuola-lavoro*», 9 Οκτωβρίου 2017, <https://goo.gl/ZYuuun>).

Στο περίπτερο της *Balocco*, του γίγαντα των μπισκότων και του πανετόνε, της οποίας ο κύκλος εργασιών το 2016 ξεπέρασε τα 170 εκατομμύρια ευρώ, ένα εικονογραφημένο χρονολογικό διάγραμμα παρουσιάζει την εξέλιξη της «*παγκόσμιας ιστορίας του σιταριού*» και κατευθύνει σταδιακά τον θεατή από την αρχαία Αίγυπτο ως την εποχή του καπιταλισμού και την ίδρυση της εταιρείας. Υπάρχει μια μεγάλη τζαμαρία που μας επιτρέπει να παρακολουθούμε το εσωτερικό μιας μικρής μονάδας παραγωγής. Κάτω από τα φλας των τουριστών, απέναντι από μια παγόδα από κοκτέιλ μοχίτο, εργάτες με λευκά σκουφιά χειρίζονται τις εργαλειομηχανές και παράγουν μπισκότα. Στον χώρο των επισκεπτών, δέκα πινακίδες εκλαϊκεύουν τη διαδικασία της παραγωγής. Στο τελευταίο στάδιο, η πινακίδα παρακινεί τον επισκέπτη: «*Μη σταματάς εδώ. Το ταξίδι μέσα στην ιστορία συνεχίζεται. Στο κατάστημα με τις γλυκές νοστιμιές θα αναπνεύσεις την ατμόσφαιρα των πρώτων ζαχαροπλασטיών που άνοιξε το 1927 στο Φοσάνο ο Φρανσέσκο Αντόνιο Μπαλόκο. Εδώ θα μπορέσεις να ανακαλύψεις τις υπέροχες ομοιομορφίες μας*». Μέσα σε αυτό το δόλου αληθοφανές ντεκόρ έχει τοποθετηθεί μια παλιά ζυγαριά και ολόκληρη η γκάμα των προϊόντων της εταιρείας - με εξαίρεση τα μπισκότα που η *Balocco* παράγει ως προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας για μεγάλες επιχειρήσεις του λιανικού εμπορίου, όπως η γερμανική αλυσίδα *Lidl*. Από πού προέρχεται το αλεύρι με το οποίο παρασκευάζονται τα μπισκότα; «*Δεν ξέρω*» μας εξομολογείται η υπεύθυνη του καταστήματος. Σε αυτό βρίσκονται τοποθετημένες και στοιβές με βιβλία, με έναν χαμογελαστό άντρα στο εξώφυλλό τους. Κάτω από τη φωτογραφία του *Αλμπέρτο Μπαλόκο* φιγουράρει ο τίτλος με κεφαλαία γράμματα: «*Ηθελ* να γίνω ζαχαροπλάστης».

* Κείμενο του Δημοσιογράφου κ. *Jean - Baptiste Malet*, συγγραφέα του «*L'Empire de l'or rouge. Enquête mondiale sur la tomate d'industrie*», *Fayard*, Παρίσι, 2017. Το κείμενο δημοσιεύθηκε στην επιθεώρηση *Le Monde Diplomatique* και ακολούθως αναρτήθηκε μεταφρασμένο στα ελληνικά στις 10.04.2018 σε επιμέλεια του κ. *Βασίλη Παπακριβόπουλου* στον ιστότοπο <http://www.avgi.gr/article/10807/8825160/eataly-world-entisneilant-tes-gastronomias-sten-mpolonia>.

Εκδότης (Υπεύθυνος σύμφωνα με το Νόμο): Θ.Κ. Κωνσταντινίδης <toonstan@med.duth.gr> Ειδικός Ιατρός Εργασίας, Καθηγητής Τμήματος Ιατρικής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης
Διεύθυνση: Εργαστήριο Υγιεινής και Προστασίας Περιβάλλοντος, Συγκρότημα Προκλινικών Εργαστηρίων Ιατρικής Δ.Π.Θ., Πανεπιστημιούπολη, Δραγάνα, Αλεξανδρούπολη 68100 Αίθουσα Γ.Α. Σταθόπουλου Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών Υγιεινής και Ασφάλειας της Εργασίας, Ισόγειο Βιβλιοθήκης Τμήματος Ιατρικής Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης Πανεπιστημιούπολη, Δραγάνα, Αλεξανδρούπολη 68100, Τηλέφωνα: 2551030521, 6938909510

ΤΙΤΛΟΙ ΤΕΛΟΥΣ ΣΤΟ ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.

Σύμφωνα με ρεπορτάζ της κ. Δήμητρας Ευθυμιάδου που δημοσιεύθηκε στην εφημερίδα «Εθνος», στις 13.04.2018, η αντίστροφη μέτρηση για να πέσουν οι τίτλοι τέλους στο Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ.) φαίνεται πως έχει ξεκινήσει, καθώς πληροφορίες της εφημερίδας αναφέρουν ότι η πολιτική ηγεσία του υπουργείου Υγείας έχει δρομολογήσει ήδη τις σχετικές διαδικασίες.

Παλαιότερο δημοσίευμα και πάλι στην εφημερίδα «Εθνος» (13.10.2017) ανέφερε ότι πρόθεση του Υπουργείου Υγείας είναι να κλείσει ο οργανισμός και να αντικατασταθεί από νέο φορέα, με διαδικασίες εξτρές, ώστε να μην υπάρξει κενό κατά το επίμαχο χρονικό διάστημα. Η σχετική εντολή για το ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ. φέρεται να ελήφθη σε ανώτατο επίπεδο, με ορισμένες πληροφορίες να κάνουν λόγο για κλειστή σύσκεψη στο Μέγαρο Μαξίμου, ανέφερε το δημοσίευμα του «Εθνος».

Ηδη έχει συσταθεί ειδική ομάδα επιστημόνων η οποία φέρεται να επεξεργάζεται σχέδιο «νέου» ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ. με σύγχρονη δομή. Σε περίπου ένα μήνα η ομάδα αναμένεται να παραδώσει τις εισηγήσεις της για τη δημιουργία του νέου φορέα στους πολιτικούς προϊστάμενους και το πρωθυπουργικό γραφείο, ώστε να ανάψουν το πράσινο φως και να ξεκινήσει η υλοποίησή του.

Επικεφαλής της ομάδας σχεδιασμού του νέου φορέα έχει τεθεί ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Υγείας κ. Γιάννης Μπακοζός, ενώ η επιστημονική ομάδα συστάθηκε με απόφαση του Υπουργού Υγείας κ. Ανδρέα Ξανθού.

Το νέο ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ., που θα ονομάζεται διαφορετικά για να σηματοδοτηθεί και η νέα εποχή, θα ασχολείται με το σύνολο των υπηρεσιών της δημόσιας υγείας. Πάντως δεν αναμένεται να θυμίζει σε τίποτε τον παλιό φορέα σε επίπεδο δομής και οργάνωσης, αλλά θα αποτελεί έναν σύγχρονο φορέα του Υπουργείου Υγείας, υψηλών προδιαγραφών. Πιθανότατα ο νέος οργανισμός θα ονομάζεται *Εθνικός Οργανισμός Προστασίας της Δημόσιας Υγείας* (Ε.Ο.Π.Δ.Υ.) ή ίσως *Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας* (Ε.Ο.Δ.Υ.).

Σύμφωνα με πληροφορίες από υψηλόβαθμες κυβερνητικές πηγές (όπως αναφέρεται στην εφημερίδα «Εθνος»), έχει αποφασισθεί να γίνουν όλες οι προστάσεις ώστε οι υπάρχοντες εργαζόμενοι του ΚΕ.ΕΛ.Π.ΝΟ. να παραμείνουν στον νέο φορέα, ενώ όσοι είχαν αποσπαστεί σε άλλες υπηρεσίες του τομέα της υγείας, θα παραμείνουν εκεί και δε θα επιστρέψουν.

Σύμφωνα με πληροφορίες το σχετικό Πόρισμα από την Ομάδα Εργασίας έχει ολοκληρωθεί και αναμένεται ότι πρόκειται να παραδοθεί τις αμέσως επόμενες ημέρες στον Υπουργό Υγείας κ. Ανδρέα Ξανθό, από τον οποίο θα προωθηθεί στο Μέγαρο Μαξίμου για να ληφθούν οι τελικές αποφάσεις. Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές το Πόρισμα προτείνει ανάπτυξη συνεργασιών του νέου φορέα Δημόσιας Υγείας με τις Υγειονομικές Περιφέρειες, τα Εργαστήρια Υγιεινής των Ιατρικών Σχολών, Ερευνητικά Κέντρα, καθώς και την Εθνική Σχολή Δημόσιας Υγείας.

4 FORUM ΥΓΕΙΑΣ 2018
ΔΙΑΤΡΟΦΗ | ΥΓΕΙΑ | ΟΜΟΡΦΙΑ

Ραντεβού στη Θεσσαλονίκη
24-25 Νοεμβρίου 2018
ΒΕΛΛΙΔΕΙΟ ΣΥΝΕΔΡΙΑΚΟ ΚΕΝΤΡΟ

Ανοίγουμε την Υγεία στην Κοινωνία!

ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΩΝ ΕΛΛΑΔΑΣ ΓΙΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΚΑΡΔΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ ΣΕ ΑΘΛΗΤΙΚΟΥΣ ΧΩΡΟΥΣ

Η κατάρτιση κατευθυντήριων οδηγιών για την άμεση αντιμετώπιση των καρδιολογικών περιστατικών που μπορούν να οδηγήσουν σε θάνατο στους αθλητικούς χώρους, αλλά και η αναδιοργάνωση, η επάνδρωση και εφοδιασμός των ιατρείων που βρίσκονται μέσα σ' αυτούς με τον απαραίτητο εξοπλισμό αποτελούν τους κύριους πυλώνες για τη μείωση των τραγικών περιστατικών αιφνίδιου θανάτου αθλητών στα γήπεδα, τα οποία την τελευταία δεκαετία στην Ελλάδα ανέρχονται σε 388.

Στο παραπάνω συμπέρασμα κατέληξαν οι Καρδιολόγοι της χώρας κατά τη διάρκεια του, καθιερωμένου πια στο χώρο, Πανελληνίου Συνεδρίου της *Ενωσης Ελευθεροεπαγγελματιών Καρδιολόγων Ελλάδος*, που διεξήχθη στον Βόλο, στο Ξενοδοχείο *Vallis*, από 30.03.2018 έως 01.04.2018. Στο 5ο συνέδριο της Ενωσης συμμετείχαν περισσότεροι από 200 καρδιολόγοι, πολιτικοί και εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Ιδιαίτερη μνεία έγινε και για τον προαθλητικό καρδιολογικό έλεγχο, ο οποίος είναι απαραίτητος, ώστε να προληφθούν περιστατικά αιφνίδιου θανάτου σε νέους ανθρώπους άν και αρκετές φορές δεν είναι δυνατή η διάγνωση κάποιων παθολογικών καταστάσεων. Η λήψη πολύ καλού ατομικού και οικογενειακού ιστορικού (συμπτώματα κατά τη διάρκεια της άσκησης, αιφνίδιος καρδιακός θάνατος στην οικογένεια σε ηλικίες κάτω των 40 ετών), ηλεκτροκαρδιογράφημα, υπερηχογράφημα καρδιάς, είναι οι αναγκαίες εξετάσεις και, αναλόγως των ευρημάτων, μπορεί να απαιτηθεί δοκιμασία κοπώσεως, holter ρυθμού 24ώρου ή άλλες πιο εξειδικευμένες εξετάσεις.

Στην εκδήλωση παρευρέθηκε ο Πρόεδρος του *Ιατρικού Συλλόγου Αθηνών* (Ι.Σ.Α.) κ. *Γιώργος Πατούλης*, ο οποίος αναφέρθηκε στην ανάγκη καθορισμού εθνικής στρατηγικής για την ανταγωνιστική τοποθέτηση της Ελλάδας, στην παγκόσμια αγορά ιατρικού τουρισμού. Όπως τόνισε, όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς θα πρέπει να ενώσουν τις δυνάμεις τους και να αναλάβουν δράση, προκειμένου να αναδειχθεί η χώρα μας κορυφαίος τουριστικός προορισμός, μέσω της αξιοποίησης του πολύ υψηλού επιπέδου επιστημονικού δυναμικού που διαθέτει. Ετσι, μπορούμε, όπως χαρακτηριστικά ανέφερε, «να καταστήσουμε τον Τουρισμό Υγείας, μοχλό ανάπτυξης της Εθνικής Οικονομίας. Με συστηματική προσπάθεια, θέλουμε να βάλουμε την Ελλάδα ψηλά, στον χάρτη του παγκόσμιου ιατρικού τουρισμού».

Κατά τη διάρκεια του συνεδρίου οι συμμετέχοντες είχαν την ευκαιρία να ενημερωθούν για τις τελευταίες εξελίξεις στην πρόληψη, διάγνωση και θεραπεία των καρδιακών παθήσεων. Παρουσιάστηκαν στοιχεία για την αυξημένη επίπτωση της στεφανιαίας νόσου στη σύγχρονη κοινωνία και επισημάνθηκε η ανάγκη για έγκαιρη και όσο το δυνατόν ασφαλέστερη διάγνωση αυτής. Η σύγχρονη καρδιολογία διαθέτει πια αρκετές τεχνικές, όπως η δυναμική υπερηχοκαρδιογραφία, αλλά και γνώσεις για την έγκυρη διάγνωση της. Σχετικά με την κολπική μαρμαρυγή, που αποτελεί την πιο συχνή αρρυθμία και η κύρια επίπτωσή της είναι η αυξημένη πιθανότητα εμφάνισης αγγειακού εγκεφαλικού επεισοδίου, παρουσιάστηκαν στοιχεία για τα νέα αντιπηκτικά φάρμακα δαμπικατράνη, ριβροζαμπάνη και απιζαμπάνη. Τα νέα φάρμακα είναι ιδανικά για ασθενείς στους οποίους έχει αποδειχθεί δύσκολη, ή ακατόρθωτη, η καλή ρύθμιση του I.N.R. με την κλασική αγωγή με βαρφαρίνη, για ασθενείς που δεν έχουν πρόσβαση σε εργαστήριο, όπως οι κάτοικοι απομακρυσμένων περιοχών, καθώς και για ασθενείς που με την κλασική αγωγή είχαν αιμορραγία. Επισημάνθηκε δε ότι η λήψη κλινικών αποφάσεων για το είδος της αντιπηκτικής αγωγής καθοδηγείται από τα προσδοκώμενα οφέλη, τους κινδύνους, το κόστος και τις προτιμήσεις του ασθενούς.

Για την αξία του γονιδιακού ελέγχου που κατέστη εφικτός τα τελευταία έτη μετά τη χαρτογράφηση του γονιδιακού υποστρώματος κληρονομούμενων καρδιαγγειακών νοσημάτων σημειώθηκε ότι τα οφέλη είναι εξαιρετικά σημαντικά τόσο για τον

ασθενή, όσο και για την οικογένειά του, αφού η γνώση του δίνει τη δυνατότητα αυξημένης διαγνωστικής ακρίβειας και ορθότερης διαχείρισης της νόσου.

Οι ειδικοί επισήμαναν επίσης ότι αναμένεται αύξηση των ασθενών με καρδιακή ανεπάρκεια, ως αποτέλεσμα της γήρανσης του πληθυσμού, της καλύτερης αντιμετώπισης της νοσημάτων - αιτιών, αλλά κυρίως λόγω της βελτίωσης της επιβίωσης της ίδιας της καρδιακής ανεπάρκειας. Υπολογίζεται ότι από το σύνδρομο πάσχουν ήδη 100 χιλιάδες ασθενείς στην Ελλάδα και 26 εκατομμύρια παγκοσμίως και για την αντιμετώπισή του δαπανώνται εκατοντάδες δισεκατομμύρια ευρώ σ' όλο τον κόσμο. Τονίσθηκε ότι λόγω της αύξησης του επιπολασμού της καρδιακής ανεπάρκειας, αλλά και λόγω της εισαγωγής νέων φαρμακευτικών θεραπειών, καθώς και συσκευών, υπάρχει η πρόβλεψη ότι σε 10 χρόνια η δαπάνη των συστημάτων υγείας για την καρδιακή ανεπάρκεια σχεδόν θα διπλασιασθεί. Οπότε είναι καταφανής η ανάγκη για μείωση της νοσηρότητας του συνδρόμου, δηλαδή για πρόληψη των επανανοσηλείων.

Τον κώδωνα του κινδύνου έκρουσαν οι Καρδιολόγοι και για το σοβαρό αντίκτυπο της κρίσης και των οικονομικών προβλημάτων που βιώνουν οι πολίτες στην υγεία τους. Αναφέρθηκε ότι το γεγονός αποτυπώνεται στην αύξηση των καρδιολογικών περιστατικών που αγγίζει το 20-30%, ενώ αύξηση παρατηρείται και στα βαρέα περιστατικά. Το ιδιαίτερα ανησυχητικό, όμως, είναι ότι μειώνεται η ηλικία των ανθρώπων με καρδιακά προβλήματα και με εμφράγματα, που δεν ξεπερνά σε ορισμένες περιπτώσεις τα 40 έτη. Εκτός από το άγχος, ενοχοποιητικοί παράγοντες είναι το κάπνισμα, η κακή διατροφή, αλλά και η έλλειψη σωματικής άσκησης.

Πέραν των εξελίξεων στην πρόληψη, τη διάγνωση και την αντιμετώπιση των καρδιοπαθειών που η γνώση τους συμβάλλει στην προαγωγή της δημόσιας υγείας, στο συνέδριο δόθηκε έμφαση στα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν, υπό τις δύσκολες οικονομικές συγκυρίες που βιώνει ο τόπος, οι γιατροί ανεξαρτήτως ειδικότητας, όπως είναι ενδεικτικά τα ταχύτατα μεταβαλλόμενα θεσμικά πλαίσια και οι εξελίξεις στην πληροφορική και στην ηλεκτρονική συνταγογράφηση. Συζητήθηκαν πρακτικά ζητήματα που αφορούν γενικότερα τους γιατρούς, όπως το πώς πρέπει να γίνεται μια γνωμάτευση, ενώ αναλύθηκαν διεξοδικά τα προβλήματα που έχουν προκύψει τα τελευταία χρόνια με τον Ε.Ο.Π.Υ.Υ. προκειμένου να αποφασιστούν οι περαιτέρω δράσεις για την αντιμετώπισή τους. Ειδικότερα για την καθυστέρηση πληρωμής από τον Ε.Ο.Π.Υ.Υ. ο Καρδιολόγος - Αρχίατρος ε.α. κ. *Φώτης Πατσουράκος*, Πρόεδρος της *Ενωσης Ελευθεροεπαγγελματιών Καρδιολόγων Ελλάδος* και Ταμίας του Ι.Σ.Α. τόνισε ότι «από τους 3-4 μήνες που είναι ο χρόνος πληρωμής, ο Πρόεδρος του Ε.Ο.Π.Υ.Υ. έχει δηλώσει ότι θα μειωθεί στους δύο μήνες έως το τέλος του χρόνου, γεγονός όμως που αναμένουμε να δούμε εάν θα υλοποιηθεί. Βέβαια το μεγάλο πρόβλημα είναι οι παλιές ληξιπρόθεσμες οφειλές του 2011-2012 που ο Ε.Ο.Π.Υ.Υ. έχει αρχίσει και πληρώνει, όπως για τον *Οίκο Ναύτου*, τον *Ο.Π.Α.Δ.*, τον *Τ.Α.Υ.Τ.Ε.Κ.Ω.*, αλλά ο μεγάλος ασθενής είναι ο *Ε.Φ.Κ.Α.* που έχει αναλάβει όλα τα άλλα Ταμεία και δεν πληρώνει. Υπολογίζουμε πως οι συνολικές οφειλές προς τους ελευθεροεπαγγελματίες γιατρούς τόσο από τις ληξιπρόθεσμες όσο και τις τρέχουσες, ανέρχονται στα 300.000.000 ευρώ, ποσά που αυτή τη στιγμή λείπουν από την αγορά».

Για άλλη μια χρονιά το συνέδριο της *Ενωσης Ελευθεροεπαγγελματιών Καρδιολόγων Ελλάδος* κατάφερε να προσεγγίσει το σύνολο των προβλημάτων που απασχολούν τον Έλληνα Καρδιολόγο και να αναζητήσει λύσεις που θα του επιτρέψουν να επιβιώσει με τις λιγότερες απώλειες, αλλά κυρίως να του μεταλαμπαδεύσει τις γνώσεις ώστε να προσφέρει τις νεότερες και αποτελεσματικότερες θεραπευτικές επιλογές στους ασθενείς.